

ÎNCHEIERE

26 iulie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecători

Tatiana Vieru
Nicolae Craiu
Oleg Sternioală

examinând chestiunea cu privire al admisibilitatea recursurilor declarate de Zaim Dmitri, Ministerul Justiției al RM, prin intermediul reprezentantului Pantea Daniel, Procuratura Generală, prin intermediul procurorului Railean Sergiu,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Zaim Dmitri împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor de judecată,

împotriva deciziei din 14 februarie 2017 a Curții de Apel Bălți,

c o n s t a t ă :

La 03 decembrie 2015, Zaim Dmitri a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor de judecată.

În motivarea acțiunii s-a indicat că, la 01 noiembrie 2012 de către CPR Edineț a fost pornită urmărirea penală pe cauza nr. 2012140433 pe semnele infracțiunii prevăzute de art. 179 alin.(2) Cod penal. La 05 noiembrie 2012 organul de urmărire penală, reprezentat de ofițerul de urmărire penală al SUP a CPR Edineț - Frișco Iulian, l-a recunoscut în calitate de bănuț în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 179 alin.(2) Cod penal. La 23 ianuarie 2013 de către procurorul în Procuratura Edineț, V. Chistruga, a fost recunoscut în calitate de învinuit în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 179 alin. (2) Cod penal. Cauza penală nr. 2012140433 a fost expediată pentru examinare la Judecătoria Edineț. Prin sentința din 17 decembrie 2013 a Judecătoriei Edineț, a fost achitat de sub învinuirea săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 179 alin.(2) Cod penal, din motiv că fapta nu a fost comisă de către Zaim Dmitri. Sentința dată a fost contestată cu apel de către procuror și partea vătămată care au solicitat casarea sentinței primei instanțe și pronunțarea unei hotărâri noi prin care Zaim Dmitri să fie recunoscut vinovat în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 179 alin.(2) Cod penal. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 14 septembrie 2014, apelurile declarate au fost respinse și menținută sentința din 17 decembrie 2013 a Judecătoriei Edineț fără modificări. Decizia instanței de apel a fost contestată cu recurs ordinar de către procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, care a solicitat casarea deciziei nominalizate și remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată. Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 03 februarie 2015, recursul procurorului în Procuratura de nivelul Curții

de Apel Bălți a fost respins ca inadmisibil.

A precizat reclamantul că, din momentul pornirii cauzei penale s-a constatat nevinovăția acestuia în comiterea infracțiunii, deoarece despre nevinovăția lui au declarat atât martorii, cât și partea vătămată.

A specificat reclamantul că, examinarea cauzei a durat din 09.08.2013 până la 03.02.2015.

A declarat reclamantul că, în perioada judecării cauzei penale a avut dereglări psihologice sub formă de depresii, dureri de cap permanente, iar la 15 noiembrie 2012 și 21 ianuarie 2013 a apelat la medicul de familie pentru a primi tratament.

A mai menționat că, din cauza procedurii îndelungate de examinare a cauzei penale a pierdut locul de muncă în Federația Rusă, unde activa până la pornirea cauzei penale, a rămas acasă cu mama, fără a avea careva surse de existență. De asemenea, a suportat cheltuieli de transport pentru a se deplasa în instanțele de judecată și a participa la ședințele de judecată stabilite, precum și cheltuieli de asistenta juridică, care urmează a fi încasate din bugetul de stat în beneficiul său.

Solicită reclamantul încasarea în beneficiul său a prejudiciului material cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor de judecată în sumă de 9500 lei, constituite din cheltuieli legate de deplasările efectuate la organul de urmărire penală și la instanțele judecătorești în sumă de 5000 lei și cheltuieli pentru acordarea asistenței juridice în mărime 4500 lei, precum și a prejudiciului moral în sumă de 500000 lei rezultând din caracterul și gravitatea suferințelor fizice și psihice suportate.

Prin încheierea din 18 mai 2016 a Judecătoriei Rîșcani s-a atras în proces în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM.

Prin hotărârea din 19 iulie 2016 a Judecătoriei Rîșcani s-a admis parțial acțiunea înaintată de Zaim Dmitri; s-a încasat din contul statului în beneficiul lui Zaim Dmitri suma de 4500 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în rezultatul acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii; s-a respins acțiunea lui Zaim Dmitri în partea ce ține de încasarea cheltuielilor de transport în sumă de 5000 lei; s-a admis acțiunea înaintată de Zaim Dmitri în partea încasării prejudiciului moral și s-a încasat din bugetul de stat în beneficiul lui Zaim Dmitri suma de 2000 lei cu titlu de prejudiciu moral, cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală ale procuraturii.

Prin decizia din 14 februarie 2017 a Curții de Apel Bălți s-au respins apelurile depuse de Zaim Dmitri și Procuratura Generală și s-a menținut hotărârea din 19 iulie 2016 a Judecătoriei Rîșcani.

La 02 mai 2017, conform sigiliului aplicat pe plicul poștal (f.d. 115), Zaim Dmitri a declarat recurs împotriva deciziei din 14 februarie 2017 a Curții de Apel Bălți solicitând casarea hotărârilor judecătorești în partea încasării prejudiciului moral și în această parte să fie emisă o hotărâre nouă de încasare a prejudiciului moral în sumă de 500000 lei.

În motivarea recursului s-a indicat că, decizia instanței de apel în partea contestată este neîntemeiată și urmează a fi casată, deoarece suma încasată cu titlu de prejudiciu moral este foarte mica și nu corespunde caracterului și gravității suferințelor fizice și psihice suportate de către recurent pe parcursul a 2 ani și 3 luni de urmărire penală.

Consideră că, instanța de judecată nu a luat în considerare faptul că pe parcursul urmăririi ilegale s-a adresat la medicul CMF Rîșcani cu dureri de cap, anexând în acest

sens certificatul medical. Mai mult, pe banca acuzațiilor s-a aflat cu persoane anterior condamnate, care au reputație foarte negativă în societate și anume în or. Rîșcani. Aceste persoane, de către instanță, au fost recunoscute vinovate în comiterea infracțiunii, iar prietenii și cunoscuții săi îl considerau ca fiind și el infractor. Respectiv, consideră că suma de 2000 lei acordată cu titlu de prejudiciu moral este nerezonabilă și neechitabilă în raport cu suferințele suportate.

La 15 iunie 2017 Ministerul Justiției al RM, prin intermediul reprezentantului Pantea Daniel, a declarat recurs împotriva deciziei din 14 februarie 2017 a Curții de Apel Bălți solicitând casarea hotărârilor judecătorești cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În susținerea cererii de recurs s-a invocat că, decizia contestată este neîntemeiată și pasibilă de a fi casată, deoarece instanța de apel la judecarea cauzei a interpretat în mod eronat legea, a dat apreciere arbitrară probelor prezentate la dosar.

Afirmă că, instanța de apel corect a constatat circumstanțele pricinii, însă neîntemeiat a dispus încasarea prejudiciului moral, în condițiile în care conform prevederilor art.3, alin.(1) din Legea nr. 1545, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, declarației de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală. Astfel, prin prisma normei enunțate, se deduce că nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea Statului. În contextul dat, accentuează că, este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept. Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătorec de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt sau au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovat sau nu persoana. De altfel, în sensul prevederilor enunțate rezultă expres, că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite. Prin urmare, este cert că la materialele cauzei nu există nici un act procedural definitiv și irevocabil al instanței de judecată, a judecătorului de instrucție sau a organului ierarhic superior, prin care s-ar fi stabilit ilegalitatea acțiunilor organului de urmărire penală.

De asemenea susține că, nu s-a demonstrat prin mijloace de probă, în ce constă reputația intimatului/reclamantului Zaim Dimitri anterior intentării urmăririi penale și modificarea acesteia prin raportare la percepția cetățenilor, după data finisării examinării cauzei în instanța de judecată. Or, efectuarea măsurilor operative de investigație este obligația organului de urmărire penală, care are drept scop de a descoperi circumstanțele și persoanele care au comis infracțiunea.

Mai menționează că, instanța de apel nu a luat în considerare nici faptul că mărimea prejudiciului moral urmează a fi proporțional cu sumele acordate de Curtea Europeană în cauze ce vizează violări similare ale Convenției și care sunt îndreptate împotriva Republicii Moldova sau a țărilor cu un nivel de dezvoltare economică comparabil cu cel al Republicii Moldova.

La 30 iunie 2017, conform plicului poștal (f.d. 133), Procuratura Generală, prin intermediul procurorului Railean Sergiu, a declarat recurs împotriva deciziei din 14 februarie 2017 a Curții de Apel Bălți solicitând casarea hotărârilor judecătorești cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului s-a invocat că, instanța de apel la judecarea cauzei nu a luat în considerare faptul că reclamantul nu a probat prin probe pertinente cerințele de încasare a prejudiciului moral. De asemenea, reclamantul nu a argumentat natura dreptului lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei, suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice.

Precizează recurentul că, instanța de apel, făcând referire la prevederile art. 11 din Legea nr. 1545 din 25.02.1998, nu a luat în considerare caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise de organele de urmărire penală, rezonanța pe care a avut-o în societate, informația despre învinuirea persoanei, durata urmăririi penale precum și durata examinării cauzei penale în instanțele de judecată. Iar, Zaim Dmitri în acțiunea înaintată în instanța de judecată nu a indicat nici o clauză, expres prevăzută de lege, care i-ar fi fost lezată în urma efectuării urmăririi penale în privința sa.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Decizia Curții de Apel Bălți a fost adoptată la 14 februarie 2017 și expediată în adresa participanților la proces la 31 martie 2017, drept dovadă servind scrisoarea de însoțire (f.d. 109).

Respectiv, Colegiul reține că recursul declarat de Zaim Dmitri la 02 mai 2017, conform sigiliului aplicat pe plicul poștal (f.d. 115), este în termen.

Examinând temeiurile recursului declarat de Zaim Dmitri, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul drept inadmisibil din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Zaim Dmitri, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele invocate în cererea de recurs nu pot constitui temei de admitere a acestora, deoarece nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432. alin.(2), (3) și (4) CPC.

Referitor la recursul înaintat de Procuratura Generală, prin intermediul procurorului Railean Sergiu, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează că acesta a fost depus cu omiterea termenului legal de declarare a recursului. Ori, în conformitate cu art. 433 lit. b) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art. 434.

În conformitate cu 434 CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Conform materialelor cauzei, Procuratura Generală a recepționat decizia din 14 februarie 2017 a Curții de Apel Bălți la data de 05 aprilie 2017, drept dovadă servind avizul de recepție (f.d. 112), iar recursul a fost depus la data de 30 iunie 2017, adică cu depășirea termenului de contestare, care conform art. 434 alin. (1), (2) CPC, este un termen de decădere și nu poate fi restabilit.

În conformitate cu dispozițiile art. 110 CPC, termen de procedură este intervalul, stabilit de lege sau de judecată (judecător), în interiorul căruia instanța (judecătorul), participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte.

Conform art. 113 alin. (1) CPC, dreptul de a efectua actul de procedură încetează o dată cu expirarea termenului prevăzut de lege ori stabilit de instanța judecătorească (judecător).

În conformitate cu art. 61 alin. (1) CPC, părțile sunt obligate să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. Instanța judecătorească pune capăt oricărui abuz de aceste drepturi dacă prin abuz se urmărește tergiversarea procesului sau inducerea sa în eroare.

Astfel, Completul consideră necesar de a menționa că recurentul, având cunoștință despre data emiterii deciziei instanței de apel și soluția acesteia, nu a luat măsurile necesare, după cum sugerează jurisprudența CEDO, de a proteja drepturile sale de acces la instanță și de a declara cererea de recurs, în termen legal prevăzut de lege.

În această ordine de idei, instanța de recurs constată cu certitudine că Procuratura Generală depunând cererea de recurs împotriva deciziei instanței de apel peste termenul legal, a demonstrat o neglijență a drepturilor sale procedurale stipulate în legislația națională.

Totodată, făcând trimitere la jurisprudența CEDO, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție mai precizează că Procuratura Generală trebuia să întreprindă toate măsurile necesare de a proteja drepturile sale de acces la instanță (cauza Van Harn vs. Germania, nr. 7557/06 din 11 septembrie 2007) și de a contesta în termenul legal decizia instanței de apel, fapt care a fost ignorat de către aceasta, prin urmare, generând, omiterea termenului prescris la depunerea recursului.

Cu referire la recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, prin intermediul reprezentantului Pantea Daniel, Completul îl consideră inadmisibil, rezultând din următoarele circumstanțe.

În conformitate cu art. 429 alin. (4) Cod de procedură civilă, nu pot fi atacate cu recurs deciziile de trimitere a cauzei la rejudecare ce nu se supun nici unei căi de atac, nici hotărârile în a căror privință persoanele indicate la art.430 nu au folosit calea de apel, din moment ce legea prevede această cale de atac, sau în privința cărora apelul a fost retras în modul prevăzut la art.374 Cod de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. c) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare.

La caz, instanța de recurs reține că hotărârea din 19 iulie 2016 a Judecătoriei Rîșcani, a fost contestată cu apel de către Zaim Dmitri și Procuratura Generală.

Prin decizia din 14 februarie 2017 a Curții de Apel Bălți s-au respins apelurile depuse de Zaim Dmitri și Procuratura Generală și s-a menținut hotărârea din 19 iulie 2016 a Judecătoriei Rîșcani.

Prin urmare, Ministerul Justiției al RM nu este în drept să declare recurs, deoarece nu a exercitat calea apelului în condițiile legii.

În acest context, Completul Colegiului conchide că Ministerul Justiției al RM, contrar prevederilor art. 429 alin. (4) Cod de procedură civilă, a depus cerere de recurs fără a exercita calea apelului, ceea ce este inadmisibil din moment ce legea prevede această cale de atac.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, prin intermediul reprezentantului Pantea Daniel.

Din considerentele menționate supra și având în vedere faptul că instanța de apel a examinat cauza sub toate aspectele, a verificat și a apreciat corect probele prezentate, a aplicat corect normele de drept material, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de Zaim Dmitri, Ministerul Justiției al RM, prin intermediul reprezentantului Pantea Daniel, Procuratura Generală, prin intermediul procurorului Railean Sergiu, ca inadmisibile.

În conformitate cu prevederile art. art. 269-270, 433 lit. a), b), c), 434, 440 alin. (1) CPC completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Zaim Dmitri, Ministerul Justiției al RM, prin intermediul reprezentantului Pantea Daniel, Procuratura Generală, prin intermediul procurorului Railean Sergiu, împotriva deciziei din 14 februarie 2017 a Curții de Apel Bălți.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecători

Nicolae Craiu

Oleg Sternioală